

ტარიელ კინსურაშვილი

ფეხაძი აქეხიტივი

თბილისი
2012

UDC(უაკ) 663+1
კ – 528

რექტორი

ჯოზა ბედლიძე

დირექტორი დამკაბადონებელი

ჯოზა ბედლიძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა

თამთა ჭაბუკიძე

ISBN 978-9941-0-4576-9

„ბუნებას ათასგვარი თეორიით ვუდგებით, ის კი ყველა მათგანს უკუაგდებს“
პიერ ლოიუსტ რენუარი.

ბროკენის ლანდი და ედელვაისი

ფრანკო ნერი სტუდენტობის პერიოდში მთამსვლელობით იყო გატაცებული და, თუმცა ევერესტი არ დაუპყრია, სამაგიეროდ, მონბლანის, მონტეროზას და მატერჰორნის მწვერვალები დალაშქრული ჰქონდა.

ერთხელ, როდესაც მთაში იმყოფებოდა, ცისარტყელათი გარშემორტყმული მოჩვენების მსგავსი ადამიანის სილუეტი შენიშნა. ეს სილუეტი, სინამდვილეში, მისი ჩრდილი იყო, რომელიც ღრუბლის მოლექულებს ეცემოდა, ხოლო ღრუბელში შემავალი წყლის წვეთები მზის სინათლეს პანანინა ცისარტყელებად შლიდა და მის ლანდს ნაირფერ შარავანდედად ასხივოსნებდა.

ფრანკომ უიშვიათესი სანახაობა იხილა... ერთხანს განცვიფრებული იდგა, მერე გვერდზე გაიხედა და ედელვაისი შენიშნა.

– რა საოცარია და ლამაზი ეს სამყარო, ვინ ჩანვდება მის საიდუმლოებას? – გაუელვა ფიქრმა.

პატარა მწყემსის მონაბა

როცა ეოსი ნათელს მოფენს ტყეებს და ველებს,
 ზურგქარს აჩუქებს ამფიტრიტე აფროსან გემებს,
 გადაუფრენენ თოლიები გემებს და ნაგებს,
 პატარა მწყემსი მინდვრად გარეკავს თნების თეთრ არგვს.
 როცა მგლისფერი გადაეკვრება ნამგლისებრ მთვარეს,
 პატარა მწყემსი ჩუმად ჩაუვლის ცხენების თაფლებს.
 თეთრ რაშს მიაპყრობს მრავლისმეტყველ უზაკველ თვალებს
 და გაუყვება მისთვის ნაცნობ ქარვისფერ ჭალებს.
 შინ დაბრუნდება, სახლის სარკმლიდან გახედავს გორებს,
 შემდეგ სიზმარში ნახავს თეთრ რაშს და ჯიხვის ფოთლებს.
 გარეთ ქარბუქი ხეებს გააცლის ოქროსფერ ფოთლებს
 და ხამარი ვიენაში გამოცლის ბოთლებს.
 ღამე დადგება, ალბათ, მალე წვიმაც წამოვა,
 ირიჟრაჟებს, გამოიდარებს, მზე ამოვა;
 მზე ცას მოსწყდება, დაეშვება, ზღვაში ჩამოვა,
 ზღვა გათბება, ღრუბლებიდან კი მთვარე გამოვა.
 და როს ეოსი ნათელს მოფენს მთებსა და ბარებს,
 პატარა მწყემსი მინდვრად გარეკავს თნების თეთრ არგვს.

თამადის ლექსი

ტონი ნერი

ტონი ნერი კუნძულ სიცილიის უკიდურესი დასავლეთ ნაწილის ტრაპანის პროვინციის ამავე სახელწოდების ქალაქში იზრდებოდა და ათი წლიდან უკვე თნებს დაატარებდა საბალახოდ. საძოვრებიდან, სადაც დღის დიდ ნაწილს ატარებდა, ზღვა მოჩანდა. მისი ფიქრებიც ზღვის ირგვლივ ტრიალებდა – ოცნებობდა გემის კაპიტანი გამოსულიყო და მსოფლიოს სხვადასხვა მხარეში ემოგზაურა.

ტონის მამას ვენახი ჰქონდა. პატარა მწყემსიც, როცა თავისუფალი დრო გამოუჩნდებოდა, თამაშის ან დასვენების მაგივრად, მამას ეხმარებოდა ვენახის მოვლაში. განსაკუთრებით ყურძნის კრეფა-დანურვის პროცესი უყვარდა.

ერთხელ ტონის დაესიზმრა: – თითქოს თავისი სახლიდან, დაახლოებით, ერთი კილომეტრით დაცილებული თავლის წინ, მიმდვრად გამოსულ თეთრ რაშზე ამხედრებულიყო, უკან თავისი გულის სწორი კლაუდია შემოესვა და თავი ამაყად ეჭირა, როდესაც გამვლელ-გამომვლელთა მზერა მის თვალებს მისწვდებოდა ხოლმე.

დილით გამოეღვიძა და გული დასწყდა, რაკი ეს ყველაფერი სიზმარი აღმოჩნდა. იმ დღიდან მისი ფიქრები ზღვის ნაცვლად უკვე თეთრ რაშს დასტრიალებდა. ამის შემდეგ ის სიზმარში ხშირად ხედავდა თეთრონს...

წლები წლებს მისდევდნენ და როდესაც ტონის ცხრამეტი წელი შეუსრულდა, ისევე, როგორც მისმა მრავალმა თანამემამულემ, ამერიკაში გამგზავრება გადაწყვიტა.

1913 წლის ადრიანი გაზაფხულის ერთ მშვენიერ დღეს ტონი ნერიმ კურსი ნიუ-იორკისკენ აიღო, გემით ატლანტის ოკეანე გადალახა და ამერიკაში ჩავიდა. სამშობლოდან წამოღებული სამი ბოთლი, რომელშიც მის მიერ დაყენებული სიცილიური ღვინო „მარსალა“ ესხა, – ტონიმ გემზე მყოფ სხვა სიცილიელებთან ერთად გამოცალა.

ჩასვლისთანავე ნიუ-იორკის პორტში მტვირთავად დაინყო მუშაობა, – ერთ წელში კი ევროპაში პირველი მსოფლიო ომი დაიწყო.

მეოცე საუკუნის გარიჟრაჟზე იტალიიდან, განსაკუთრებით კი სიცილიიდან ბევრი წავიდა ამერიკაში ახალი ცხოვრების დასაწყებად. მათი დიდი ნაწილი სრულიად გაუნათლებელი – წერა-კითხვის უცოდინარი იყო. ისინი ამერიკის სხვადასხვა ქალაქების ერთ უბანში სახლდებოდნენ, ცხოვრობდნენ ღარიბად და დამნაშავეობის ჭაობში ეფლობოდნენ.

ფეხის ხმას ტონიც აჰყვა და, მართალია, ნიუ-იორკის პორტში მტვირთავად რამდენიმე წელი იმუშავა, სამსახურზე გული

მაინც აიცრუა და ოთხკაციანი ბანდა ჩამოაყალიბა. მათთან ერთად ათამდე სახლი გატეხა და ცოტაოდენი ფულიც მოაგროვა. რაც მთავარია, პოლიციელებს ერთხელაც არ ჩავარდნია ხელში.

ცოტა ხანში იგი ნიუ-იორკის ერთ-ერთმა გავლენიანმა დონმა შეამჩნია და სამსახურში აიყვანა. ორიოდ დღეში ამერიკაში მშრალი კანონიც ამოქმედდა. როგორც ალკოჰოლიანი სასმელების კარგი მცოდნე, – დონმა ის სპირტიანი სასმელების არალეგალური სახდელის უფროსად დანიშნა და მაღალი გასამრჯელოც დაუნიშნა.

მიუხედავად იმისა, რომ სროლაც კარგად ემარჯვებოდა, ბუნებით მშვიდობისმოყვარე ტონის განგსტერობა მაინცდამაინც არ ხიბლავდა, – ის კმაყოფილი იყო რასაც აკეთებდა...

ტონიმ საკმაო კაპიტალი დააგროვა, მაგრამ დასასრული ყველაფერს აქვს – 1933 წელს მშრალი კანონი გაუქმდა. ამ მოვლენიდან რამდენიმე დღეში ნიუ-იორკში მაფიოზებს შორის სიტუაცია მეტისმეტად დაიძაბა, – ზოგი ლეგალური საწარმოების ჩამოყალიბების მომხრე იყო, ზოგს კი, მათ შორის ტონის ბოსს, რომლის ძირითად საქმიანობას რეკეტი, აზარტული თამაშები და მშრალი კანონის პირობებში ალკოჰოლიანი სასმელების რეალიზაცია წარმოადგენდა, მაფიის ლეგალიზაციას ეწინააღმდეგებოდა.

მაღე შეიარაღებული დაპირისპირება დაიწყო. ამ კონფლიქტმა დონი იმსხვერპლა – ის ქუჩაში, საკუთარ სახლთან ახლოს თავის ორ მცველთან ერთად დაცხრილეს.

ამ მკვლევლობიდან დაახლოებით ერთ თვეში ტონიმ მოახერხა და ამერიკა მიატოვა – იტალიაში დაბრუნდა, მაგრამ მშობლიურ ტრაპანიში ცხოვრება აღარ ისურვა და ქალაქ ბრინდიზში დასახლდა. დაგროვილი ფულით სახლი და ვენახი იყიდა, ცოტა ხნის შემდეგ კი პატარა ღვინის საწარმოც აამუშავა, მერე ოჯახი შექმნა, – ცოლად თავისზე ექვსი წლით უმცროსი მონიკა სენტიმენტი შეირთო, რომელიც სკოლაში ქიმის მასწავლებლად მუშაობდა. მაღე მათ ტყუპი ქალ-ვაჟი ბრუნო და მარია ეყოლათ.

ტონის საქმე სულ უფრო წინ მიიწევადა. ის, მართალია, გამჭრიახი და მშრომელი კაცი იყო, მაგრამ, ისიც სათქმელია, რომ მთელი ცხოვრების განმავლობაში იღბალიც თან სდევდა.

ამერიკაშიც ბევრჯერ გაუღიმა ბედმა, – არც იტალიაში და სხვაგან უქცევია მისთვის ფორტუნას ზურგი.

იმ დღიდან, რაც პირველად ჩამოისხა ღვინო „ტონი ნერის“ სახელწოდებით, სამი წელი იყო გასული და ჩილეს დედაქალაქ სანტიაგოში ალკოჰოლიანი სასმელების საერთაშორისო სიმპოზიუმზე ტონი ნერის სამარკო ღვინომ, რომელიც აპერიტივს განეკუთვნებოდა, დიდი მოწონება დაიმსახურა.

ტონის ალკოჰოლიანი სასმელების ქარხანაში მაღალი თანამდებობაც შესთავაზეს და კონტრაქტი გაუფორმეს, რომლის პირობით ეს ქარხანა, ხუთი წლის განმავლობაში, „ტონი ნერის“ სამარკო ღვინოებს გამოუშვებდა, რისთვისაც ყოველწლიურად მას საკამოდ დიდ თანხას გადაუხდინენ.

ტონიმ ბრინდიზში თავისი პატარა ღვინის საწარმო გაყიდა, ოჯახით საცხოვრებლად ჩილეში გაემგზავრა და ერთ წელიწადში ევროპაში მეორე მსოფლიო ომიც გაჩაღდა.

ტონიმ მაინც აისრულა ბავშვობის დროინდელი ოცნება და ჩილედან სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ ანდალუზიური ჯიშის თეთრი ცხენი იყიდა. ცხენს პიზანელო დაარქვა.

ფრანკო ნერი

და, აი, გათენდა! მზემ თავისი მცხუნვარე სხივებით ნათელი მოფინა იტალიის მშვენიერ მხარეს – აპულიას. ამ რეგიონის უკიდურეს სამხრეთ ნაწილს სალენტინის ნახევარკუნძულს უწოდებენ, რომელიც ჩექმის ფორმის იტალიის „ქუსლს“ წარმოადგენს. სალენტინის ნახევარკუნძულის აღმოსავლეთით, ადრიატიკის ზღვის პირას მდებარეობს ქალაქი ბრინდიზი. იტალიურად „ბრინდიზი“ სადღეგრძელოს ნიშნავს და ამ სახელწოდების შინაარსობრივი დატვირთვა სრულ ჰარმონიაშია სინამდვილესთან – აპულია ხომ განთქმულია მეღვინეობით.

როგორც ვთქვი, გათენდა. მზემ სხივები ბრინდიზის მკვიდრის, ფრანკო ნერის საძინებელი ოთახის სარკმელსაც სტყორცნა... ფრანკოს გამოეღვიძა, საწოლიდან წამოდგა, მაგიდასთან მივიდა და წერა დაიწყო. ცოტა ხანში შიმშილმა შეაწუხა, თუმც კუჭმა ვერ გადაწონა წერის სურვილი და მაინც მშვიერმა გა-

ნაგრძო ჯიუტად მუშაობა. ორიოდ საათში დაასრულა ერთი კვირის წინ დაწყებული მარათონი, – კომპანია „ტონი ნერის“ ჩამოსხმული გრაპა დაისხა ჭიქაში – ორ სიტყვიანი სადღეგრძელო თქვა: – „საქართველოს გაუმარჯოს“ და სასმელი გადაკრა. ამ რიტუალით დალოცა საქართველო და თავისი ნაშრომი, რომელიც ათ დღეში დაიბეჭდა ჟურნალ „ტონი ნერის“ ფურცლებზე სახელწოდებით – „ფერადი აპერიტივი“.

ეს ჟურნალი თვეში ერთხელ გამოდიოდა, მისი დამფუძნებელი და მთავარი რედაქტორი ფრანკო ნერი გახლდათ და განსაკუთრებული პოპულარობით აპულიასა და აპულიას მეზობელ სამხრეთ იტალიის რეგიონებში: მოლიზეში, კამპანიაში, ბაზილიკატასა და კუნძულ სიცილიაზე სარგებლობდა.

ფრანკოს ოჯახში ჰყავდა დედა – ორნელა ბერტოლინი, მამა – ჯოვანი, ორი წლით უფროსი ძმა – მატეო, რომელიც ცოლშვილიანი იყო და პაპა – მამის მხრიდან – ბრუნო ნერი. მატეოს ჰყავდა ულამაზესი მეუღლე – ილარი და ექვსი წლის ტყუპი ქალ-ვაჟი – კონსტანცა და პიეტრო.

ფრანკოს ძმა მამასთან ერთად მართავდა კომპანია „ტონი ნერის“ და საკამოდ წარმატებითაც. მათი ბიზნესი დღითიდღე წინ მიიწევდა, – ნერის ოჯახის ჩამოსხმულ ღვინოებზე სულ უფრო და უფრო იზრდებოდა მომხმარებელთა მოთხოვნა როგორც შიდა, ისე საერთაშორისო ბაზარზე. ოჯახურ ბიზნესში ფრანკოც იყო ჩაბმული – მარკეტინგის განყოფილებას ხელმძღვანელობდა და, როგორც უკვე აღვნიშნე, მთავარი რედაქტორიც ბრძანდებოდა ჟურნალისა, რომლის ძირითად თემას ღვინო წარმოადგენდა, თუმცაღა მრავალნაირი ისტორიული ჟანრის მასალაც მოიძიებოდა და, რაღა თქმა უნდა, საკუთარი ფირმის რეკლამირებასაც ისახავდა მიზნად. – ჟურნალმა განსაკუთრებით ბოლოდროინდელ წარმატებებში შეიტანა მნიშვნელოვანი წვლილი.

ერთი სიტყვით, ფრანკო შეძლებული ადამიანი იყო, – ცხოვრობდა მარტო, ორი წლის წინ შექმნილ სამსართულიან ვილაში და მაინცდამაინც ცოლის მოყვანას არ ჩქარობდა, თუმცა რჩეული უკვე ჰყავდა, – თავის მომავალ ცხოვრებასაც ფიქრებში სოფია ტრიჩელასთან ერთად წარმოიდგენდა ხოლმე. სოფია

ფრანკოზე ოთხი წლით უმცროსი, ოცდარვა წლის, საშუალო სიმაღლის გოგო იყო, რომლის სახეც სამხრეთ იტალიურ ტემპერამენტს ასხივებდა და თავის დროზე თავისი ეშხიანობით მონუსხა კიდეც ამ ამბის მთავარი გმირი.

ფრანკო, მამისგან, ძმისგან და მოხუცი პაპისგან განსხვავებით, დიპლომიანი ენოლოგი არ ყოფილა. – ფრანკოს პაპამ, თავისი ასაკის გამო, კომპანია „ტონი ნერი“ მართვის სადავეები ამ რამდენიმე წლის წინ მთლიანად შვილს, – ჯოვანის გადააბარა და ახალ სამსახურად თავისი მრავალმხრივი ნიჭით დაჯილდოებული შვილიშვილის მასწავლებლობა დაისახა. გულმოდგინე მეცადინეობების შედეგად ფრანკო კარგად გათვითცნობიერდა მეღვინეობის საკითხებში და ცოტა ხანში მისი დარი ჭაშნაგირი მთელს აპულიაში სანთლით საქებნელი იყო.

დიპლომიანი ენოლოგი არც ტონი ნერი ყოფილა, – კაცი, რომელმაც თავის დროზე უდიდესი შრომის შედეგად დააარსა პატარა ღვინის საწარმო. ტონი ფრანკოს დიდი პაპა იყო.

ფრანკოს იმჟამინდელ საქმიანობასთან შედარებით, სრულიად განსხვავებული პროფესია ჰქონდა – ლოზანის უნივერსიტეტის კრიმინალისტიკის სკოლის დამთავრების შემდეგ ერთხანს სამეცნიერო-კრიმინალისტიკური სამსახურის აგენტად მუშაობდა, მაგრამ დროთა განმავლობაში მიხვდა, რომ ამ საქმით გადაიღალა და პროფილის შეცვლა განიზრახა. ის ხუთ ენაზე საუბრობდა, – მშობლიური იტალიურის გარდა ფლობდა: ფრანგულს, გერმანულს, ინგლისურს და მოგვიანებით ქართული ენის შესწავლაც არ გასჭირვებია. ფრანკოს უყვარდა მხატვრობა და წიგნების კითხვა. გამორჩეულად მოსწონდა ბაროკოს პერიოდის მხატვრები: იტალიელი კარავაჯო, პოლანდიელი რემბრანდტი და ფლანდრიელი რუბენსი, ხოლო რაც შეეხება ესპანელი დიეგო ველასკესის სურათს „ვენერა სარკის წინ“ საუკეთესოდ მიიჩნევდა და შიშველ ვენერას ქალის სილამაზის ეტალონად აღიქვამდა. ვენერას სარკეში არეკლილ სახეს, თავისი შეყვარებულის სოფია ტრიჩელას სახესაც კი ამსგავსებდა.

მწერლებიდან გერმანელ ერის მარია რემარკს, ამერიკელ ედგარ ალან პოს, რუს ლევ ტოლსტოის და იტალიური წარ-

მოშობის ამერიკელ მარიო პიუზოს ანიჭებდა უპირატესობას. ბავშვობიდან გამორჩეულად მოსწონდა, – ედგარ ალან პოს დეტექტიური ჟანრის მოთხრობების პერსონაჟი, განსაკუთრებული ანალიტიკური აზროვნების ნიჭით დაჯილდოებული შვეალიე შ. ოგიუსტ დიუპენი. – წიგნებიდან პიუზოს ნათლიას გამოარჩევდა და, ისევე როგორც სოფიას შემთხვევაში, ამ წიგნის ერთ-ერთ მთავარ გმირს ვიტო კორლეონეს ხასიათით თავის პაპას ბრუნოს ამსგავსებდა. მართლაც ბრუნო ნერის ჰქონდა რაღაც ისეთი პიროვნული მომხიბვლელობა, – საუბრის წარმართვის და მოვლენების ანალიზის ისეთი განსაკუთრებული უნარი, როგორც ნათლია კორლეონეს. აკი ის 1967 წლიდან მოყოლებული მთელი ორმოცი წელი ღირსეულად უძღვებოდა ქალაქ ბრინდიზში მამამისის მიერ ხელმეორედ დაარსებულ ღვინის უკვე დიდ სანარმოს, – „ტონი ნერის“.

საქართველო

ფრანკო სამზარეულოში კაკლის ხისაგან დამზადებულ მაგიდასთან იჯდა, დედის მომზადებულ ტირამისუს კაპუჩინოს აყოლებდა, შემეცნებითი ხასიათის ლამაზად ილუსტრირებულ ახალ ჟურნალს ფურცლავდა და სოფიას მოსვლას ელოდებოდა. ჟურნალის ერთ-ერთ გვერდზე ფრანკომ წაიკითხა, რომ საქართველოს ძველ ნაქალაქარ დმანისში, მეცნიერებმა აღმოაჩინეს ევრაზიაში ყველაზე ძველი ადამიანის ძვლები. ის ამის შემდეგ დაინტერესდა საქართველოთი, სხვა ისტორიული ცნობებიც მოიძია და ბევრი რამ შეიტყო ამ ქვეყანაზე. მისი ინტერესი განსაკუთრებით გააძლიერა შემდეგი სახის ისტორიულმა ფაქტებმა:

– ელიოზ მცხეთელმა და გაიოზ კარსნელმა, რომლებიც ეროვნებით ებრაელები იყვნენ, ჯვარცმული ქრისტეს კვართი პალესტინიდან საქართველოს მაშინდელ სატახტო ქალაქში, – მცხეთაში ჩაიტანეს. ელიოზის დამ სიდონიამ გულში ჩაიკრა მაცხოვრის კვართი და გარდაიცვალა. – ამ ადგილას სვეტიცხოველის ტაძარია აღმართული.

– მას შემდეგ რაც ქრისტიე აღსდგა და ზეცად ამაღლდა, ღვთისმშობელმა მარიამმა და ქრისტეს მოციქულებმა „ნილი იგდეს“ საქართველოს გაქრისტიანება. – საქართველო ნილად ხვდა ღვთისმშობელს.

– ქრისტიანულ სამყაროში უდიდესი წმინდანის, წმინდა გიორგის სახელზე საქართველოში დაახლოებით 365 ეკლესიაა აშენებული.

– V საუკუნეში მსოფლიოში მოქმედებდა მხოლოდ ექვსი დამოუკიდებელი ეკლესია: რომის, კონსტანტინეპოლის, ანტიოქიის, ალექსანდრიის, იერუსალიმის და ქართული.

– დღესდღეობით მოქმედი სამი ათასზე მეტი ენიდან მხოლოდ თოთხმეტს გააჩნია საკუთარი დამწერლობა და ამ თოთხმეტი დამწერლობიდან მხოლოდ ქართული ანბანია დამოუკიდებლად შექმნილი.

– ქართველებს მრავალ ბრძოლებს შორის მოგებული აქვთ დიდგორის ბრძოლა. – 1121 წლის 12 აგვისტოს დიდგორის ველზე გაერთიანებული მუსლიმანური სამყაროს სამას ათასიან ლაშქარს ორმოცდათხუთმეტი ათასმა უმამაცესმა მებრძოლმა, დიდი ქართველი მეფის დავით აღმაშენებლის სარდლობით, მუსრი გააავლო.

– საქართველო კულტურული ვაზის ფორმათა წარმოქმნის ერთ-ერთი ძირითადი კერაა და ამ ქვეყანაში აღმოჩენილი ყურძნის ნიპნები, ძვ.წ. VII-VI ათასწლეულებს განეკუთვნება.

– ქართველთა „განმანათლებელმა“ კაბადოკიელმა ქალმა – ნინომ ჯვარი ვაზისაგან გააკეთა (ასეთი ჯვარი ქართველებში შორეული წარსულიდან იყო მიღებული და აღსანიშნავია, რომ სხვა ქრისტიან ხალხს ვაზის ჯვარი არ ჰქონდათ).

ფრანკომ კიდევ ბევრი რამ გაიგო ამ საინტერესო ქვეყნის შესახებ და მეტიცმეტად მოიხიბლა საქართველოთი. გადანყვიტა ქართული ესნავლა, წასულიყო ამ დიდი სიწმინდის და ისტორიის მქონე პატარა ქვეყანაში, თავისი თვალთ ეხილა ის საოცრება, რაც მხოლოდ წაეკითხა და გაეგონა და თავის ყურნალში აღწერა განცდილი შთაბეჭდილებები.

ახალგაზრდა მხატვარი, ფრანკოს მეგობარი ჯუზეპე იცნობდა ერთ ქართველ მხატვარს ნიკოლოზ ფერაძეს, რომელიც, აგერ, უკვე მეხუთე წელი სრულდებოდა, რაც ოჯახით ბრინდიში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა. იტალიურად მშვენიერი მოუბარიც იყო და მას შეეძლო, ფრანკოს ქართული ენის ათვისების საქმეში ეთამაშა გადამწყვეტი როლი.

ჯუზეპემ ნიკოლოზი თავის მეგობარს გააცნო და თითქმის ერთწლიანი გულმოდგინე მეცადინეობების შემდეგ ფრანკო თავისუფლად წერდა, კითხულობდა და ლაპარაკობდა ქართულად. ეს არც იყო გასაკვირი, იგი ხომ უცხო ენების ათვისების საუცხოო უნარს ფლობდა.

და აი დადგა ეგზოტიკური მოგზაურობის ჟამიც. ფრანკომ, მადლობის ნიშნად, ნიკოლოზს ბრილიანტის თვლებით მოოჭვილი ბაჯალლო ოქროს საათი აჩუქა, დაემშვიდობა და თავის მეგობარ ჯუზეპესთან ერთად გეზი საქართველოსკენ აიღო, — ქათქათა ავიალაინერი თეთრი თოლიასავით ნარნარი ფრენით დაეშვა საქართველოს დედაქალაქის, თბილისის აეროპორტში.

ნანყვეტი ფერადი აპერიტივიდან

მე და ჯუზეპე ძველ თბილისში, პატარა ლამაზ სასტუმროში დავბინავდით, ძველ თბილისად ქალაქის ისტორიულ ნაწილს მოიხსენიებენ. ეს ქალაქი ღირშესანიშნავი ადგილების სიმცირეს, რომ არ უჩივის, ერთი შეხედვით, შეუიარაღებელი თვალითაც შესამჩნევი ხდება მნახველისთვის.

მე და ჯუზეპემ ცოტა დავისვენეთ და საღამოს ქალაქის დასათვალიერებლად გავედით. სიარულით გული, რომ ვიჯერეთ, ჩვენს სასტუმროსთან ახლოს მდებარე რესტორნისკენ გადავუხვიეთ. გამომგზავრებამდე ქართულ სამზარეულოს ინტერნეტით გავეცანით და რამდენიმე კერძის სახელწოდებაც კი დავიმახსოვრე.

რესტორანი აგურით იყო მოპირკეთებული, ბუხარში ცეცხლი გიზგიზებდა და მთელი ტერიტორია ანტიკვარული ნივთებით გაენყოთ. მე, როგორც ქართულად მოსაუბრემ, ჩვენი

არჩევანი ოფიციალტს გავუზიარე და მალე მაგიდა ნაირნაირი კერძებით შეივსო. ოფიციალტმა ჯერ საფერავის ჯიშისაგან დამზადებული ღვინო – „მუკუზანი“ მოგვიტანა, ღვინოს შოთის პურები და ყველის ასორტი მოყვა, რომელიც სამი სახის: მეგრული სულგუნის, თუშური გუდის და იმერული ყველისგან შედგებოდა... შემდეგ მაგიდა მრავალგვარი ხორაგით ერთიმეორის მიყოლებით დამშვენდა: ნიგვზით შეზავებული კიტრისა და პამიდვრის სალათით, ტყემლის სანებლით, მეგრულად მომზადებული კუპატით, შამფურზე აგებული მწვადებით და აჭარული ხაჭაპურებით...

ჩვენს გვერდით ქართველები ქეიფობდნენ. უცებ მხიარული ყიჟინა შეწყდა, თამადამ, რომელსაც ღვინით სავსე ფიალა ეკავა ხელში, – სახელოვანი ქართველი მეფის, თბილისის დამაარსებლის, ვახტანგ გორგასლის სადღეგრძელო წარმოთქვა ლექსად:

კოლხეთში დღესაც მიჰქრის თეთრონი
და უერთდება შავ ზღვას რიონი,
ალაზნის პირას ვაზი ყვავილობს,
კახეთს დაჰყურებს კავკასიონი.

მცხეთას ვილოცე სვეტიცხოველში,
დედაქალაქში მეღის სიონი,
მეტეხთან ცხენზე ამხედრებული
დგას ვახტანგ მეფე — სდუმს თაღბიონი.

— „დურ აზ გორგასარ!“ — მოერიდეთ თავსა მგლისას! —
გაჰყვიროდნენ ერთ დროს სპარსელები
და იყო ბრძოლა, სისხლისღვრა, ომი...
მგლისთავა მეფე მუსრს ავლებდა ურიცხვ ლაშქარს და
ხმლით ჩენავდა ურჯულოებს, ვითარცა ლომი.

**დღესაც დაქრიან თეთრი რაშები,
დღესაც ჩვენა გვაქვს სამშობლო ვაზის,
საქართველოში კვლავ გაჩნდებიან
მსგავსნი გორგასლის და ფარნავაზის.**

მეტეხის ეკლესიის წინ, მოედანზე, ცხენზე ამხედრებული გორგასლის ძეგლი, რომელიც მედიდურად გადაჰყურებს მდინარე მტკვარს და ძველი თბილისის შესანიშნავ ხედებს, ჩვენი რესტორნის სარკმლიდანაც ჩანდა.

მაგიდაზე დახვავებულ ხორაგს ბოლომდე ვერ მოვერიეთ, მაგრამ, გასინჯვით, ყველაფერი გავსინჯეთ. ქართული სამზარეულო ძალიან მოგვეწონა, თუმცა ბოლომდე ჭამა-სმა არც დაგვცალდა – ჩვენს გვერდით მოქეიფე ქართველებმა გაიგეს, იტალიელები ვიყავით და თავიანთ სუფრასთან მიგვიპატიყეს. მასპინძლებს შევატყვევ, ესიამოვნათ ქართულად კარგად, რომ ვსაუბრობდი და უფრო გულითადად დაინყეს ბაასი – ამასობაში თამადას, როგორც შემდეგ გავარკვიე, ლიტრანახევრიანი ყანწი შეუვსეს. ის ფეხზე წამოდგა, დაგვლოცა მე და ჯუზეპე, ადღე-გრძელა ჩვენი სამშობლო – იტალია და ღვინო ბოლომდე გამოცალა. სუფრის დანარჩენმა წევრებმაც დაგვლოცეს და ყანწი რიგრიგობით დააცარიელეს... ჯერი ჩვენზე მიდგა, ცოტა არ იყოს, შევშფოთდით ამხელა სასმისის დანახვაზე, მაგრამ უკან აღარ დავიხიეთ, ქართველებს მივბაძეთ და რქანითელის ჯიშის ყურძნისაგან დაყენებული ტიბაანით ყელი ჩავიკოკლოზინეთ.

რამდენიმე წუთში მერიქიფემ ჯიხვის რქის ყანწი ისევ ბოლომდე შეავსო და თამადას გაუწოდა. თამადა წამოდგა და თავის სამშობლო დალოცა. ეს სადღეგრძელოც ლექსად გამოთქვა:

**სისხლით მორწყული დიდგორის ველო,
ბაბილოვანო ვენახის ჩერთოვ,
ლომებრ მდგორინავო ერთ და ბერთო,
ლეკვანო მგლისანო, მუხავ ბებერთო,**

ტკბილო ნექტარო — წყაროვ მთისათ,
 ფიჭვნარში მდგარო ოდავ ხისათ,
 წმინდა ტაძრებო, ძეგლნო ქვისანო,
 ჯიხვებო შვილნო სალი კლდისანო,
 თეთრო თეთნულდო, თეთრად მნათობო,
 მიწავ წყლიანო, დილაჲ, ცვრიანო,
 გუფისტყაოსნის უკვდავო სიბრძნეჲ,
 რუსთველის სიტყვაჲ, ენაწყლიანო,
 შენ გადღეგრძელებ, აღმასისდარო,
 მოთქროვილო, მხარეჲ მზიანო!

როდესაც აპლოდისმენტები მიწყნარდა, რომელსაც ჩვენც დიდი სიამოვნებით შევუერთდით, თამადამ მცირე პაუზის შემდეგ ომახიანად დასჭექა – საქართველოს გაუმარჯოს!!!

ყანნი, რომელიც ხელიდან ხელში გადადიოდა, დანარჩენებმაც გამოცალეს. მე და ჯუზეპეს ფერი გვეცვალა, მაგრამ რა გაეწყობოდა? – იგივე რომ არ მოგვემოქმედებინა, ჩვენგან აშკარად უპატივცემულობა გამოვიდოდა. ჯერი ჯუზეპეზე მიდგა – მისი სადღეგრძელო გადავუთარგმნე ქართველებს და ჩემმა მეგობარმაც პატარა სასწაული მოახდინა – ლიტრანახევარი ღვინო ისევ ერთი მოყუდებით გამოცალა. აღარ მახსოვს, როგორ აღმოჩნდა ღვინით დამძიმებული ყანნი ჩემს ხელებში... ღრმად ამოვისუნთქე, ძალა მოვიკრიფე და საქართველო ვადღეგრძელებ: – თავდაპირველად ავლნიშნე, რომ ჩვენ იტალიის ქალაქ ბრინდიზიდან ვიყავით – ქალაქიდან, რომელსაც სახელად „სადღეგრძელო“ ჰქვია, – ღვთაებრივი სასმელი, ღვინო, ჩემთვის ასე კარგად ნაცნობი და ახლობელი რომ არის, ესეც ავლნიშნე. თამადას სრული გულწრფელობით ასე მივმართე: – მე, „სადღე-

გრძელოში“ მცხოვრებ კაცს, დღემდე არ გამეგო ასეთი გულში-ჩამწვდომი, შინაარსიანი, ლექსად ნათქვამი სადღეგრძელოები. ბოლო ერთი წლის განმავლობაში საქართველოს შესახებ ბევრი რამ წავიკითხე. გავიგე როგორი ისტორიის, სინმინდისა და სიძველის ქვეყანაა თქვენი სამშობლო, მაგრამ ერთი რამ დღეს აღმოვაჩინე: საქართველოს მთავარი ხიბლი, უპირველესად ყოვლისა, თქვენშია – ხალხში, ქართველებში... დღეს მე თქვენთან ერთად ვარ და ისეთ შთაბეჭდილებას ვიღებ, როგორიც არსად განმიცდია, – მაშ, გაუმარჯოს ამ ლამაზ ქვეყანას, თავისი ლამაზი ხალხით!!! ყანნი მოვიყუდე და ჯერ ღვინო ბოლომდე გამოცლილი არ მქონდა, ქართველებმა ხალხური „ჩაკრულო“ შემოსძახეს... სწორედ ასე ჰქვია სიმღერას, რომელიც „ნასამ“ 1977 წელს კოსმოსში გაგზავნა.

დასასრულს თამადამ თავისი ლექსთა კრებული გადმომცა და წიგნს ავტოგრაფად მიაწერა: „პატივისცემით ჩემს ახალ-შექენილ იტალიელ მეგობარს – ავტორისაგან.“ – წინადადების წერისას ამომხედა, თავის ავტოკალამზე მიმითითა და, რადგან მასთან საუბარში უკვე ნახსენები მქონდა, ერთხანს სამეცნიერო-კრიმინალისტიკური სამსახურის აგენტად რომ ვმუშაობდი, ჩემ ძველ საქმიანობასთან დაკავშირებული ნაცნობი ტერმინოლოგიით მომმართა, – ეს დნმ-იანი კალამიაო. – უფრო გასაგებად, რომ განვმარტო, კალმის რეზერვუარში, მელანთან ერთად, მისი ნერწყვიც იყო შერეული. საერთოდ, ზოგი ცნობილი ადამიანი დნმ-იან კალამს ხელმოწერის გაყალბების გამოსარიცხად იყენებს. – თამადას გულითადი მადლობა გადავუხადე და მეგობრობის ნიშნად გადავეხვიე.

დრო ნავივით მიცურავს

გათენდა, მზე თავისი მცხუნვარე სხივებით კვლავ მოეალერსა იტალიის მშვენიერ მხარეს აპულიას და მის ლამაზ ქალაქს – ბრინდიზს. ფრანკომ გაიღვიძა, მაგრამ კარგა ხანს ბურანიდან ვერ გამოერკვა. ძალიან უცნაური სიზმარი ნახა. დაესიზმრა საქართველოში გაცნობილი თამადა თითქოს მისი დიდი პაპა ტონი ნერი იყო და მან, რომელიც ისეთივე ფერადი შარავანდედით გარშემორტყმულიყო, როგორითაც მთაში ფრანკოს ლანდი იყო გარშემორტყმული, ესეთი წინადადებით მიმართა – „დრო ნავივით მიცურავს“.

ფრანკოს რამდენიმე დღის განმავლობაში მოსვენებას არ აძლევდა ეს სიზმარიც და სულ რაღაც სამი სიტყვისგან შემდგარი ქარაგმული წინადადებაც. ერთ დღეს, როდესაც ქართველი თამადის ლექსებს კითხულობდა, ყურადღება მიაქცია ლექსს, რომელსაც სათაურად ერქვა „პატარა მწყემსის ოცნება“. გაახსენდა პაპის – ბრუნო ნერის ნაამბობი ტონი ნერის შესახებ, მათ შორის, ამბავი, უფრო სწორედ სიზმარი პატარა მწყემსისა, რომელმაც თეთრი რაში ნახა და ოცნების სრულ მშვენიერებას ჩასწვდა. მოგვიანებით, როცა მოაგონდა თამადის დნმ-იანი კალმით წიგნზე მიწერილი სამახსოვრო წარწერა, იმ სამსიტიყვიან წინადადებასაც მოუძებნა ახსნა. მოკლე ფრაზამ – „დრო ნავივით მიცურავს“ – ფრანკოს გადააწყვეტინა თამადის და თავისი გენეტიკური ანაბეჭდი ერთმანეთისთვის შეედარებინა, ვინაიდან ამ წინადადების შემადგენელი სიტყვების აბრევიატურა „დნმ“-ად იშიფრებოდა.

განზრახვა აღასრულა და მოხდა სასწაული: მათი ანაბეჭდები ერთმანეთს დაემთხვა, არადა, ორი პირის გენეტიკური ანაბეჭდის დამთხვევის ალბათობა მილიარდიდან ერთია.

ამ ამბებიდან ბევრ დროს არ გაუვლია – ფრანკო დაქორწინდა. ცოლად, რალა თქმა უნდა, თავისი მიჯნური სოფია ტრიჩელა შეირთო. ჯუზეპემ, რომელიც ფრანკოს მეჯვარე ბრძანდებოდა, ქართველებისგან მიღებული გამოცდილება ქორწილში გამოიყ-

ენა – საქართველოდან წამოღებული ჯიხვის რქის მოზრდილი ყანწით ნეფე-პატარძლის სადღეგრძელო შესვა. ნაირნაირი საჭმელ-სასმელით დახუნძლულ სუფრას DOC-ის კატეგორიის ტონი ნერის სამარკო ღვინო L'ARCOBALENO ამშვენებდა. ქორნილში ნიკოლოზ ფერაძეც იყო ოჯახითურთ. მან ღვინის სახელწოდების იდენტური დასათაურების სიმღერის შესრულება სთხოვა მუსიკოსებს. მალე L'ARCOBALENO (რომელსაც ადრიანო ჩელენტანო შესანიშნავად ასრულებს) აჟღერდა და საყოველთაო მხიარულება კიდევ უფრო მეტად დაამშვენა.

ფრანკომ და სოფიამ თაფლობის თვე საქართველოს ზღვისპირა ქალაქში გაატარეს. აგვისტოს ცხელ დღეებს მათი ვნებიანი ურთიერთტოლჯის სიმხურვალე აჭარბებდა. თავად, ზღვისპირაქალაქელებმა, ზღვაში შეცურვა სულ ოთხჯერ თუ ხუთჯერ მოახერხეს – საღამოობით ბათუმის თვალწარმტაც ბულვარში სეირნობდნენ, დანარჩენ დროს ერთმანეთის მოფერებას უთმობდნენ.

თაფლობის თვის ბოლოს თბილისსაც ესტუმრნენ და სამი დღე დარჩნენ. ფრანკომ, თბილისში ჩასვლისთანავე თამადა მოიკითხა, მაგრამ მისი მონახულება ვერ მოხერხდა, თამადა ნიუ-იორკში წასულიყო სამუშაოდ.

იტალიაში დაბრუნებამდე, ერთი დღით ადრე, ფრანკო და სოფია მეტეხის ეკლესიის წინ, მოედანზე, ცხენზე ამხედრებული გორგასლის ძეგლთან ახლოს იდგნენ და გადაჰყურებდნენ მტკვარს, რომელიც მათ ქვემოთ ზანტად მიედინებოდა. ვარსკვლავებით მოჭედილ ცაზე ნამგალა მთვარე კიაფობდა. ფრანკომ სოფიას აკოცა და თამადის ლექსი წაუკითხა მეუღლეს. ეს ერთერთი იყო თამადის იმ ოთხი ლექსიდან, რომელიც ფრანკომ ზეპირად იცოდა.

**მარიამობის თვე მიდის და ზაფხული იწურება,
მალე შემოდგომა მოვა, ყურძენი დაიწურება,
გიორგობის თვეც ჩაივლის, დადგება ცივი ზამთარი,
დათოვლილ ტყისაკენ წავალ, როგორც მშვიერი აფთარი,**

გაზაფხულზე მზე ინათებს, გაფერადდება აბრილი,
 მინდვრად ლურჯ იას ექნება ტანი ლამაზად აყრილი.
 აისს დაისი მოსდევს და მოყვება დაისს აისი,
 მერცხალი ბუდეს იშენებს, მზისა ფერია მაისი,
 ბარში ვარდი გაიფურჩქნა, მთას შვენის ედელგაისი,
 ზღვას გაფეყურებ, გარეშემო
 ზღვისა და შენი ხმა ისმის.
 გაზაფხულია, მთები გამწვანდა,
 მზე გაკაშკაშდა, მოდის ზაფხული...
 მე შემოგხედე — შენ სილამაზე
 ვქონდა ქალღმერთის, ჯერ არნახული.

ბროტისკული სიზმარი

მომდევნო ერთი წლის მანძილზე, ფრანკოს ცხოვრებაში რამდენიმე ღირსახსოვარი მოვლენა მოხდა. ის ინტერნეტით დაუკავშირდა თამადას და უჩვეულო ამბავი უამბო. მონაცო-ლით გააკვირვა, რამდენიმე დღეში კი ძმასთან და მეგობარ ჯუზეპესთან ერთად (რომელსაც თავისი პროფილით აურნალ „ტონი ნერიში“ დაეწყო მუშაობა) ნიუ-იორკში ეახლა.

თამადამ სტუმრებს ნაქები ქართული სტუმარ-მასპინძლობა ამჯერად ამერიკაში უჩვენა და, მართალია, მშობლიური კერძე-ბის ფართო არჩევანი ვერ შესთავაზა, სამაგიეროდ, ქართული ღვინით დიდად მოხიბლა ღვინოსთან ძალზე გაშინაურებული იტალიელთა სამეული. ხვანჭკარით შეზარხოშებულ ფრანკოს ერთი იდეა მოუვიდა თავში და ეს იდეა მეორე დღეს ჯერ ძმას გაუმხილა, შემდეგ კი, ლურჯი ვეშაპების ცქერისას, თამადა-საც გაანდო.

ნიუ-იორკში გატარებული ოთხი დღის შემდეგ მატეომ, ფრანკომ, ჯუზეპემ და თამადამ დასავლეთისკენ აიღეს გეზი და ქალაქ საკრამენტოში ჩაფრინდნენ. ღვინომ, რომელიც ამ ორიოდე წლის წინ კომპანია „ტონი ნერი“ ენოლოგებმა დააყენეს მრავალფეროვანი კუბაჟირების მეშვეობით და რომელსაც ფრანკომ „ფერადი აპერიტივი“ უწოდა (ისევე, როგორც საქართველოში მიღებული შთაბეჭდილებების შედეგად ჟურნალ „ტონი ნერიში“ გამოქვეყნებულ მასალას), საკრამენტოში გამართულ ალკოჰოლიანი სასმელების საერთაშორისო ფესტივალზე უმაღლესი შეფასება დაიმსახურა.

ამის შემდეგ იტალიელები და მათთან ერთად თამადაც საკრამენტოდან სან-ფრანცისკოში გადავიდნენ, სან-ფრანცისკოდან კი სამხრეთისკენ დაეშვნენ და ლოს-ანჯელესში ჩავიდნენ. კალიფორნიაში ათი დღე მოუწიათ გაჩერება და ამ ხნის განმავლობაში ყველა დროის ყველაზე დიდი ცხოველების, თითქმის ოც სპილოზე მძიმე ლურჯი ვეშაპების „თარეშსაც“ უცქირეს წყნარ ოკეანეში.

როდესაც გემიდან ლურჯ ვეშაპებს გაჰყურებდნენ, თამადამ ჩაილაპრაკა – „რა საოცარია და ლამაზი ეს სამყარო – ვინ ჩანვდება მის საიდუმლოებას?“ სწორედ ასეთმა აზრმა გაუელვა ფრანკოსაც ბროკენის ლანდისა და ედელვაისის დანახვაზე შვეიცარიის ალპებში.

ორიოდ წუთში ფრანკომ ქართველ მეგობარს კომპანია „ტონი ნერიში“ მუშაობა შესთავაზა და ისიც სამ კვირაში თავის იტალიელ მეგობარს ბრინდიზში ეწვია. თამადამ მონდომებით დაიწყო იტალიური ენის შესწავლა, ხოლო სანამ იტალიურს კარგად დაეუფლებოდა, ინგლისურს იშველიებდა თანამშრომლებთან სასაუბროდ.

ფრანკო კმაყოფილი იყო მეღვინეობის საკითხში თამადის აგრერიგად განსწავლულობის გამო. ის კარგად ერკვეოდა ალკოჰოლიანი სასმელების კუბაჟების გაანგარიშებებში, რომლებიც მათემატიკური ფორმულებითა და ციფრებით იყო გამოსათვლელი. მან კომპანია „ტონი ნერიში“ – ინჟინერ-

ტექნოლოგიად დაინყო მუშაობა. საქმეს გულისყურით და შემართებით შეუდგა.

ქართველი დიდი ინტელექტუალური შესაძლებლობების მქონე პიროვნებაც აღმოჩნდა. ყველაფერთან ერთად თითქმის პროფესიულ დონეზე ერკვეოდა ბევრ დარგში: ლიტერატურაში, მხატვრობაში, ქიმიაში, კრიმინალისტიკაში, პოლიტოლოგიაში, ისტორიაში, გეოგრაფიასა და ასე შემდეგ... – მრავალმა საერთო ინტერესის თანხვედრამ კიდევ უფრო მეტად დაახლოვა ერთმანეთს ფრანკო და თამადა.

ფრანკოს ცხოვრებაში სხვაც ბევრი რამ მოხდა აღსანიშნავი. მან, დიდი პაპის მსგავსად, თეთრი ცხენი შეიძინა. არაბული ჯიშის უზადო აღნაგობის თეთრონს შაგალი დაარქვა და ცხენზე ჯირითმაც ძლიერ გაიტაცა.

ფრანკომ დაწერა მოთხრობა და სათაურად „დრო ნავივით მიცურავს“ უწოდა. წიგნს დიდი საზოგადოებრივი რეზონანსი მოყვა, მოკლე ხანში „ბესტსელერად“ იქცა და ნაწარმოების მიხედვით კინოს გადაღებაც დაიგეგმა. – რაც მთავარია, ფრანკოს და სოფიას შეეძინათ ვაჟი, მშობლებმა ახალშობილს, წმინდა ნიკოლოზის პატივსაცემად, ნიკოლა დაარქვეს.

ერთხელ, ფრანკო მისაღებ ოთახში ტყავის რბილ სავარძელში მოკალათებულიყო და ენიო მორიკონეს მუსიკას უსმენდა. ბროლის ჭიქა, რომელშიც კოქტეილი ბრონქსი ესხა, დროდადრო პირთან მიჰქონდა, რათა ყინულით გაციებული ჯინის, წითელი ტკბილი ვერმუტის, ფორთოხლის წვენის და მშრალი ვერმუტის ნაზავით ყელი ჩაეგემრიელებინა. ცოტა ხანში რული მოერია, ძილს სავარძელშივე დანებდა და ასეთი რამ ეზმანა:

– ვითომდა, იტალიის ჩრდილო-აღმოსავლეთში მდებარე კირქვა-დოლომიტის მთების ძირას ჩამომჯდარიყო და ხელში ქარვის კრიალოსანს ათამაშებდა. ცოტა ხნის შემდეგ, ისედაც მძინარეს ჩაეძინა და დაესიზმრა, თითქოს თეთრ თმა-წვერიანი

მოხუცი ტბა გარდაში ნავით შეცურებულყო და ნაპირისკენ იყურებოდა, საიდანაც რამდენიმე ბოჯოჯლი ხე მოჩანდა. მოხუცს უძველესი წიწვოვანი ხეების გაქვავებული ფისისგან დამზადებული ქარვის კრიალოსანი ეკავა ხელში. ზონარზე ასხმულ ერთ-ერთ ქარვაში იყო მწერი, რომელიც ოდესღაც ფისზე მიკრულა. რალა თქმა უნდა, წესით, მკვდარი უნდა ყოფილიყო, მაგრამ მას სიკვდილის არაფერი ეტყობოდა. მწერად გარდაქმნილი ფრანკო ცოცხალი თვალებით შეჰყურებდა მოხუცს.

ემვსს უკლია ოცდასუთი წუთი

„ზრანკოს ნათესავმა დაუჯერებელი რამ იხილა“

2011 წლის ერთ მშვენიერ დღეს, – კერძოდ 13 ივლისს, – ფეხბურთის დიდი მოყვარული, მშობლიური ნაკრებისა და „ბოტაფოგოს“ მრავლისმნახველი ქომაგი, სამოცდაჩვიდმეტი წლის ტიაგო ანტონიო, – კორკოვადოს მთის წვერზე მაცხოვრის უზარმაზარი ქანდაკების ქვეშ იდგა და გუანაბარის ყურეს, კოპაკაბანას პლაჟს, მთა პან-დი-ასუკარს და, ერთი სიტყვით, რიო-დე-ჟანეიროს თვალწარმტაც საერთო ხედს გაჰყურებდა. მას თან ახლდა ინგლისიდან ჩასული, ახლად დაარსებული ჟურნალის „ფეხბურთის სამშობლოს“, პორტუგალიური ენის მცოდნე ყმაწვილი ჟურნალისტი. ის საინტერესო საფეხბურთო მასალის მოსაგროვებლად გამოეგზავნა ჟურნალის რედაქციას იმ ქვეყანაში, რომლის ეროვნულმა ნაკრებმაც ყველაზე მეტჯერ – ხუთჯერ მოიგო მსოფლიო ჩემპიონატი და მომავალ მსოფლიოს მეოცე საფეხბურთო ჩემპიონატსაც ეს ქვეყანა გაუნევედა მასპინძლობას.

ლოურენს ბატჩერმა დიქტოფონი ჩართო და კითხვით მიმართა მოხუცს:

– თქვენ სტაჟიანი გულშემატკივარი ბრძანდებით. სტადიონზე არა ერთი ძლიერი ფეხბურთელის თამაში გიხილავთ, ამასთანავე რამდენიმე საფეხბურთო წიგნის ავტორიც ხართ,

– ამიტომ წინასწარ ვგრძნობ, რომ თქვენთან საუბარი და თქვენი აზრის მოსმენა ძალზე საინტერესო იქნება. გთხოვთ, გაიხსენოთ ის ყველაზე უფრო სასიხარულო და ყველაზე დიდი იმედგაცრუების ამბავი, რაც ფეხბურთისგან განგიცდიათ და დაგამახსოვრდათ.

– ასეთი ბევრი იყო... რომელი ერთი დაგისახელოთ? აი, მაგალითად, ერთი შეხედვით, თითქოს არც დიდ იმედგაცრუებასთან და არც დიდ სიხარულთან არავითარი კავშირი არ უნდა ჰქონდეს იმ ამბავს, რომლის თვითმხილველიც გახლავართ, მაგრამ ძალიან გამახარა: 1953 წლის 9 ივლისი იყო... სწორედ იმ დღეს ცხრამეტი წელი შემისრულდა. ჩემს თანატოლ-მეგობრებთან ერთად „ბოტაფოგოს“ სტადიონისკენ გავწიე, რათა ჩემი რჩეული გუნდის ფეხბურთელების ვარჯიშს დავსწრებოდი. ფეხბურთელთა წვრთნას ვუცქირეთ და, როდესაც ეს პროცესი დასასრულს უახლოვდებოდა, „ბოტაფოგოს“ მწვრთნელმა ქვეყნის ნაკრების სახელგანთქმულ მარცხენა მცველს ნილტონ სანტოსს ერთი ყმანვილის გამოცდა დაავალა. მინდორზე კოჭლობით გამოვიდა ჭაბუკი, გარშემო ერთი ვაი-უშველებელი ატყდა, იცინოდა ყველა, მათ შორის მეც. ცოტა ხანში კოჭლმა პასი მიიღო. ნილტონი მისკენ გაეშურა ბურთის წასართმევად და მიუახლოვდა თუ არა, კოჭლმა ბურთი მსწრაფლ ფეხებშუა გაუძვრინა. ნილტონმა გამოდევნება სცადა, მაგრამ წონასწორობა დაკარგა და ფეხებაშვერილი ძირს გაიშხლართა, – სტადიონზე საყოველთაო ხარხარს მეც შევეუერთდი. მაშინ რაღაც განსაკუთრებულად დიდი სიხარულის გრძნობა დამეუფლა. აი, ასეთი საჩუქარი „მომიძღვნა“ გარინჩამ დაბადების დღეზე და მომავალშიც ბევრჯერ დამასაჩუქრა თავისი საუცხოო თამაშით.

ტიაგომ ღრმად ჩაისუნთქა, ცოტა ხანს ჩაფიქრდა და საუბარი კვლავ ახალი შემართებით განაგრძო...

– გავიხსენებ ერთ შემთხვევასაც: შვედეთში გასამართი მსოფლიოს 1958 წლის ჩემპიონატის წინ, ამხანაგურ შეხვედრაში, ბრაზილიის ნაკრები „ფიორენტინას“ შეხვდა. ამ თამაშსაც სტადიონიდან ვუყურებდი. მატჩის მიმდინარეობის

ერთ-ერთ მომენტში გარინჩამ „ფიორენტინას“ მთელი დაცვა მოატყუა, მიაყოლა მეკარეც და ბურთით კარის ხაზზე გაჩერდა. ტრიბუნებიდან ხალხი ფეხზე წამოიჭრა. გულშემატკივრები გაოცებულები შესცქეროდნენ მას. როგორც შემდეგ გაირკვა, თურმე, ბრაზილიელი მონინალმდეგის ერთ-ერთ მცველს უცდიდა, რომელიც მეკარის დასახმარებლად მირბოდა. გარინჩა მოთმინებით უცდიდა, ვიდრე მიუახლოვდებოდა, მერე უეცარი მანევრით მოატყუა და ბურთიანად შევიდა „ფიორენტინას“ კარში. გარინჩას ფინტზე წამოგებულმა იტალიელმა კი ორიენტაცია დაკარგა და თავით კარის ძელს შეასკდა. ყველას სიცილი აუტყდა, მათ შორის „ფიორენტინას“ მოთამაშეებსაც. ეს იყო მართლაც „ღვთაებრივი კომედია“, ოღონდ ამჯერად დიადი იტალიელი პოეტის დანტე ალეგიერისეული არა. ის თამაში ბრაზილიელებმა 4:0 მოიგეს და მსოფლიოს ჩემპიონატზეც, რომ იტყვიან, ერთი ამოსუნთქვით გაიმარჯვეს.

მოკლედ, ბრაზილიის ნაკრებისა და „ბოტაფოგოს“ თითოეული გამარჯვება ყოველთვის დიდ სიხარულს მგვრის, მაგრამ იმედგაცრუებაც მქონია. ამგვარი ამბებიდან უთუოდ გამოვარჩევდი ერთს, რის გამოც კვირის განმავლობაში ვტიროდი.

მამამ წამიყვანა მსოფლიოს 1950 წლის ჩემპიონატის გადამწყვეტ მატჩზე დასასწრებად. მაშინ თექვსმეტი წლის გახლდით. „მარაკანა“ გადაჭედილი იყო – ურუგვაელებს ვხვდებოდით. მთელ ქვეყანას, მათ შორის მამასაც და მეც, გამარჯვებაში ეჭვი არ გვეპარებოდა...

ტიაგო ანტონიომ უცებ თხრობა შეწყვიტა. მოხუცმა და ახალგაზრდა ინგლისელმა ერთმანეთს გადახედეს. ინგლისელი გაოგნებული ჩანდა.

– ეს რას ნიშნავს? ძლივს წაილულლულა ლოურენსმა.

– დიახ, ეხლა ბრაზილიაში დრო გაჩერებულია, – გაჩერებულია მინუტუმ სამი წლით, – უპასუხა მოხუცმა.

ინგლისელის გაოცების მიზეზი რიო-დე-ჟანეიროს ცაზე გამოსახული საათი შეიქმნა, რომელიც სამი ფერით იყო განყო-

ბილი. ფერთა პალიტრას: ყვითელი, მწვანე და ლურჯი ფერები შეადგენდა. საათზე რეალურთან შეუსაბამო დრო იყო დაფიქსირებული, – ექვსს ეკლდა ოცდახუთი წუთი... ჩვეულებისამებრ, პატარა ისარი ხუთსა და ექვსს შუა გაჩერდა, ხოლი დიდი ისარი შვიდთან დაფიქსირდა. უცებ საათის ციფერბლატზე 7-ის მაგივრად აღიბეჭდა ლათინური ასო – B, 8-ის მაგივრად გამოიხატა ასო – R, 9-ის მაგივრად ასო – A, 10-ის ნაცვლად ასო – S, 11-ის ნაცვლად ასო – I და 12-ის ნაცვლად ასო – L. ციფრები და ასოები თანაბარი რაოდენობისა და ერთმანეთთან ურთიერთპროპორციული იყო. საათი ასეთ დროს გვიჩვენებდა – ექვსს ეკლდა ბრაზილია...

– დიახ, ექვსს უკლია ოცდახუთი წუთი ანუ ექვსს უკლია ბრაზილია!.. იმედია, მოვესწრები, იმედია ცოცხალი ვიქნები ექვს საათზე, – ეს სიტყვები აღმოხდა მოხუცს.

ეპილოგი

„მეცნიერებმა დაამტკიცეს, რომ 30 ფუტზე გადახტომა შეუძლებელია, მაგრამ მე მაგათ ნათქვამს არ ვუსმენ. ფიქრი თუ ღავიწყე, ფეხები დამიძიმდება.“
კარლ ლიუისი.

ადამიანის ფილოსოფიური აზროვნების უნარი და ზოგადად, მეცნიერების ერთ-ერთი დარგი – ფილოსოფია, გარკვეულწილად, ეხმარება ადამიანს რელიგიური მოძღვრების სიღრმისეულ წვდომასა და სამყაროს საიდუმლოებების ამოხსნაში. ნებისმიერი მრწამსის აღმსარებელი ადამიანი სწორედ ამ ღრმააზროვანი წვდომის შედეგად ხდება კეთილშობილი. ის სულიერად გასხივოსნდება და იმის მიუხედავად, რომ იდეალურ ანუ ღვთაებრივ სრულყოფილებას მაინც ვერ მიაღწევს, სამაგიეროდ, არასდროს ჩაიხშობს სრულყოფილებისაკენ სწრაფვის ჟინს... სამყაროსეული მთავარი საიდუმლოც ხომ სრულყოფილებაში იმალება.

ერთი შეხედვით, არ არსებობს ერთმანეთთან შეუთავსებელი ისეთი ორი ცნება, როგორც მეცნიერება და რელიგიაა, მაგრამ საფუძვლიანად თუ ჩავუკვირდებით, მათი სამოქმედო „დიაპაზონიც“ არ არის პატარა, ხოლო ასპარეზი ურთიერთგანსხვავებული. მიუხედავად ამისა, როგორც არ უნდა განვითარდეს მეცნიერება, ვერასდროს იპოვის სამყაროს მთავარი საიდუმლოს ამოსახსნელ გასაღებს.

მეცნიერებმა აღმოაჩინეს მატერიის უმცირესი ნაწილაკი – ატომი. მას ზომით წყლის ერთი პატარა წვეთიც ხომ უთვალავჯერ აღემატება, ლოგიკურად ისმის კითხვა: მაშ, როგორ შეიქმნა ატომი? – სავარაუდო პასუხის გაცემისას, სავსებით ბუნებრივად იბადება ტვინის მღრღნელი ახალი შეკითხვა: კი, მაგრამ ბუნებაში საიდან გაჩნდა ის მასალა, რომლისგანაც შემდეგ ჩამოყალიბდა ატომი?.. და ამის შემდეგ მომდევნო ლოგიკური შეკითხვები ისევე გაგრძელდება უსასრულოდ, როგორც თავად სამყაროა დაუსრულებელი...

მეცნიერები ვერასდროს გამოიტანენ ისეთ უცვილობლად ამომწურავ დასკვნას, რომლითაც ამ ყოველივეს მოჰფენენ ნათელს, თუნდაც იმიტომ, რომ თვით ადამიანი ამ უკიდევანო სამყაროში სწორედ იმ პანანინა ატომივით მცირეა და მასზე უფრო პატარაც. იქნებ სწორედ ჩვენი ეს სიპატარავეა იმის მიზეზი, რომ ადამიანის შვილი ვერასდროს ვერ აღწევს ღვთაებრივ სრულყოფილებას.

დაბოლოს, რამდენიმე საინტერესო ამბავს კიდევ მოგახსენებთ:

– ტონი ნერის საყვარელი ჩიბუხის გამოკვლევით აღმოაჩინეს, რომ თამადისა და ფრანკოს გენეტიკური ანაბეჭდები დაემთხვა ტონი ნერის გენეტიკურ ანაბეჭდს.

– ლოურენს ბატჩერი ფრანკოს პაპის – ბრუნოს დის, მარიას შვილიშვილია. მარიას ქალიშვილი სილვია ბალძარეტი ინგლისში გათხოვდა, ცოლად გაჰყვა ბანკირ ჯონ ბატჩერს და მისგან ეყოლა ლოურენსი.

– ფრანკო ნერიმ, რომელიც „მიღებული მასონის“ ტიტულს ატარებს ანუ ფრანკმასონია და მოქმედ ქვის მთელთა ლოჟის წევრია, საქართველოში მონაწილეობა მიიღო თავისი საგვარეულო ღვინის მწარმოებელი კომპანიის „ტონი ნერის“ ფილიალის დაფუძნებაში, ხოლო ნიუ-იორკში კალატოზად მომუშავე თამადა, რომელსაც ამერიკაში მიაგნო, ამ ფილიალის ხელმძღვანელად დანიშნა.

სარჩევი

ბროკენის ლანდი და ედელვაისი	3
ტონი ნერი	4
ფრანკო ნერი	7
საქართველო	10
ნაწყვეტი ფერადი აპერიტივიდან	12
დრო ნავივით მიცურავს	17
გროტესკული სიზმარი	19
ექვსს უკლია ოცდახუთი წუთი	22
ეპილოგი	26